

## Esimerkkejä aliryhmistä

### Esimerkki.

$$(\mathbb{Z}, +) < (\mathbb{Q}, +) < (\mathbb{R}, +) < (\mathbb{C}, +) \\ (\mathbb{Q} \setminus \{0\}, \cdot) < (\mathbb{R} \setminus \{0\}, \cdot) < (\mathbb{C} \setminus \{0\}, \cdot)$$

**Esimerkki.** Pari  $(m\mathbb{Z}, +)$  on ryhmä. Merkitään jollekin kokonaisluvulle  $m > 1$ ,

$$m\mathbb{Z} = \{mk \mid k \in \mathbb{Z}\}.$$

Osoitetaan käyttäen aliryhmäkriteeriä, että  $(m\mathbb{Z}, +)$  on ryhmän  $(\mathbb{Z}, +)$  aliryhmä.

Selvästi joukko  $m\mathbb{Z}$  on epätyhjä. Oletetaan, että  $a, b \in m\mathbb{Z}$ . Koska ryhmän binäärioperaatio on yhteenlasku, on käänteisalkion  $b^{-1}$  tilalla nyt vasta-alkio  $-b$ . Merkintää  $a * b^{-1}$  vastaa siis  $a + (-b) = a - b$ . Nyt joillekin kokonaisluvuille  $k_1$  ja  $k_2$  on  $a = mk_1$  ja  $b = mk_2$ , joten  $-b = m(-k_2)$ . Täten  $a - b = mk_1 + m(-k_2) = m(k_1 - k_2) \in m\mathbb{Z}$ , koska  $k_1 - k_2 \in \mathbb{Z}$ . Siis  $(m\mathbb{Z}, +) < (\mathbb{Z}, +)$ .

**Esimerkki.** Säännöllisten  $(n \times n)$ -matriisien joukko  $GL_n(\mathbb{R}) = \{A \in \mathcal{M}_{n \times n}(\mathbb{R}) \mid \det(A) \neq 0\}$  on ryhmä matriisien kertolaskun suhteen. Näytetään, että joukon  $GL_n(\mathbb{R})$  osajoukko

$$SL_n(\mathbb{R}) = \{A \in GL_n(\mathbb{R}) \mid \det(A) = 1\}$$

muodostaa aliryhmän.  $SL_n(\mathbb{R}) \neq \emptyset$ , koska identiteettimatriisi  $I_n \in SL_n(\mathbb{R})$ . Olkoon  $A, B \in SL_n(\mathbb{R})$ . Silloin  $AB^{-1} \in SL_n(\mathbb{R})$ , koska  $\det(AB^{-1}) = \det(A) \det(B^{-1}) = \det(A) \det(B)^{-1} = 1 \cdot 1^{-1} = 1$ .

**Esimerkki.** Olkoon  $(G, *)$  mikä tahansa ryhmä ja merkitään

$$Z(G) = \{z \in G \mid z * x = x * z \forall x \in G\}.$$

Osoitetaan, että  $(Z(G), *)$  on ryhmän  $(G, *)$  aliryhmä. Aliryhmää  $(Z(G), *)$  kutsutaan ryhmän  $(G, *)$  *keskukseksi*.

Olkoon  $e$  ryhmän  $(G, *)$  neutraalialkio. Koska  $e * a = a = a * e$  kaikilla  $a \in G$ , on joukko  $Z(G)$  epätyhjä. Oletetaan, että  $a, b \in Z(G)$ . Osoitetaan ensin, että  $b^{-1} \in Z(G)$ . Koska  $b \in Z(G)$ , on kaikilla  $x \in G$ ,  $b * x = x * b$ . Operoimalla tätä yhtälöä molemmin puolin vasemmalta alkioilla  $b^{-1}$  ja käyttämällä assosiativisuutta nähdään, että  $x = e * x = (b^{-1} * b) * x = b^{-1} * (b * x) = b^{-1} * (x * b)$ . Operoimalla näin saatua yhtälöä vastaavasti oikealta puolelta saadaan  $x * b^{-1} = (b^{-1} * x) * (b * b^{-1}) = b^{-1} * x$ .

Koska  $a, b^{-1} \in Z(G)$ , saadaan käyttämällä assosiativisuutta, että  $(a * b^{-1}) * x = a * (b^{-1} * x) = a * (x * b^{-1}) = (a * x) * b^{-1} = (x * a) * b^{-1} = x * (a * b^{-1})$ . Täten  $a * b^{-1} \in Z(G)$ .

---

### Linkit:

Aliryhmä

Esimerkkejä ryhmistä

Esimerkkejä ryhmistä 2

Yksinkertaisia matriiseja

Matriisitulon determinantti

Säännöllinen matriisi